

Norges vassdrags- og energidirektorat
v/Auen Korbøl
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Deres referanse

Deres dato

Vår referanse
6727_v1/HAVARDNA

Vår dato
23.04.2014

Saksbehandler
Håvard Nagell Bjordal

Direkte telefon
51 90 82 09

Overføring Dalaåna til Lyngsvatn – Lyse Produksjon AS sine kommentarer til høringsinnspill konsesjonssøknad

Bakgrunn

Lyse Produksjon AS (LP) har søkt konsesjon for overføring av tilsiget til tre tjern (Longatjørn, Hefteholstjørn og Grønkråttjørn) i øvre del av Dalaåna til magasinet Lyngsvatn, for utnyttelse i Lysebotn kraftverk. Tiltaket vil tilføre det norske kraftsystemet 21 GWh ny fornybar energi i form av regulerbar vannkraft.

LP har en bevisst strategi om å vurdere muligheter for å øke sin produksjon av ny fornybar energi i eller i tilknytning til eksisterende kraftsystem. Dette gjennom opprustning og utvidelse av eksisterende anlegg (O/U prosjekt). Lysebotn II prosjektet som nå pågår for fullt er et eksempel på et opprustningsprosjekt der en får en betydelig økt produksjon. Ved å overføre deler av de øvre feltene i Dalaåna til Lyngsvatnmagasinet, vil reguleringssystemet i tilknytning til Lysebotn kraftverk kunne utnyttes ytterligere. På denne bakgrunn vurderer LP overføring fra Dalaåna til Lyngsvatn som godt fordi:

- Gir produksjon av ny fornybar energi i eksisterende kraftsystem (O/U prosjekt)
- Gir magasinerbar («regulerbar») kraft
- Bygges vegløst
- Ingen behov for nettilknytning
- Har ingen synlige konsekvenser sett fra Lysefjorden
- Har overveiende små miljøkonsekvenser
- Gir ny produksjon til en akseptabel utbyggingspris

Overføringer – ny informasjon om langhullsboring

En kombinasjon av langhullsboring og konvensjonell tunelldrift er lagt til grunn i søknaden. Vedrørende bruk av langhullsboring har LP den senere tid vært i kontakt med NORHARD for oppdatert kunnskap om denne teknologien. Overføring fra Longatjørna til Hefteholstjørna vil kunne benytte langhullsboring som omsøkt. Videre ser det ut som at strekning med sprengt tunell mellom Hefteholstjørna og Lyngsvatn vil kunne reduseres med inntil 300 – 500 meter og erstattes med langhullsboring. Dette gir 1300 – 1500 meter langhullsboring og 500 – 700 meter sprengt tunell på denne strekningen. For overføring fra Grønkråttjørna til Lyngsvatn ser det ut til at langhullsboring langt på veg kan erstatte sprengt tunell. Noe horisontal sprengt tunell må likevel påregnes for å oppnå tilstrekkelig fall for langhullsboring. Bruk av langhullsboring vil redusere deponibehovet betydelig, samt kunne øke lønnsomheten i prosjektet. LP vil derfor følge utviklingen tett i tiden fremover for å sikre seg at best mulig tilgjengelig teknologi blir benyttet ved eventuell utbygging. LP vil komme tilbake til NVE etter hvert som en får sikrere kunnskap om hvilke muligheter langhullsboring kan tilføre prosjektet. LP vil da også kunne stille seg til rådighet for et møte med NVE for å utdype dette nærmere dersom det er av interesse.

Kommentarer til høringsinnspill

I det følgende foreligger LP sine kommentarer til høringsinnspill til konsesjonssøknad for overføring Dalaåna til Lyngsvatn. Innspillene er kommentert enkeltvis, men ikke alle forhold kommenteres, kun de som LP vurderer som relevante.

Fiskeridirektoratet

Ingen merknader.

Kommentar LP: Ingen

Kystverket

Forutsatt at tiltakene ikke vil medføre negative konsekvenser for sjøvertsferdsel i form av betydelig endrede strøm- og/eller isleggingsforhold ved utløp til sjø har ikke Kystverket merknader til søknaden.

Kommentar LP:

LP kan ikke se at tiltaket vil medføre negative konsekvenser for sjøvertsferdsel i form av betydelig endrede strøm- og/eller isleggingsforhold ved utløp til sjø.

Statens Vegvesen

Ingen merknader, men minner om at tiltak som berører fv. 661 skal godkjennes av Statens vegvesen.

Kommentar LP: Ingen

Fylkesmannen i Rogaland

Fylkesmannen (FM) mener det kan gis konsesjon til LP sine overføringer til Lyngsvatn. I sin uttalelse har FM vurdert alle de omsøkte prosjektene i Daladalen/Songesandområdet. LP sine overføringer til Lyngsvatn vurderes som miljømessig det minst kontroversielle av de omsøkte prosjektene. FM trekker blant annet frem at vannet nyttes i eksisterende kraftanlegg og at det blir få visuelle effekter av utbyggingen. Videre påpekes det at siden vannet nyttes i såpass høyt fall gir små vannmengder relativt mye kraft, og inngrepene blir derfor beskjedne sammenliknet med flere av de andre prosjektene som nytter større vannmengder med lavere fallhøyde. FM påpeker også at overføringen gir regulert kraft, mens de andre omsøkte prosjektene er elvekraftverk.

FM mener imidlertid at reguleringen av Hefteholstjørna på 3 meter burde kunne reduseres til 1 meter, som for de andre tjernene som inngår i prosjektet (Longatjørn og Grønkråttjørna).

FM kommenterer også at det blir en reduksjon av INON (1-3 km) på omlag 4 km², men at denne reduksjonen skjer i små isolerte områder som ikke er del av større sammenhengende INON-områder.

Kommentar LP:

LP merker seg at FM er positiv til overføringene, og at fordeler med utnyttelse av eksisterende anlegg, høyt fall, regulert kraft og beskjedne inngrep trekkes frem.

Vedrørende reguleringer ønsker LP å presisere at det ikke er snakk aktiv styring av vannstanden, men en flomdemping der vannstanden i magasinene vil påvirkes av størrelse på tilsiget og kapasiteten på overføringstunnelene. Det vil ikke monteres luker for aktiv regulering av vannstanden og den vil dermed variere naturlig innenfor nivå på tunnelåpning og overløpstorskler. Magasinene vil altså i praksis fungere som fordrøyningsbasseng.

Å redusere reguleringssonen i Hefteholstjørna fra 3 til 1 meter vil medføre en redusert produksjon på ca 0,5 GWh. LP savner imidlertid en god begrunnelse fra FM om hvorfor dette vurderes som nødvendig. Hefteholstjørna er omgitt av bratte kanter og reguleringssonen vil derfor bli relativt smal. Fagrapporten for kulturminner og kulturmiljø beskriver tufter av uteløer eldre enn 1900, men med liten verdi pga sterkt forfall, ved Hefteholstjørna. Uteløene ligger nær vannet, ca 2 meter over normalvannstand, og flomvannstanden vil dermed kunne komme nært inntil tuftene. Konsekvensen

vurderes imidlertid som liten negativ, og tilsier slik LP vurderer det, ikke behov for redusert reguleringshøyde. Konsekvensutredningen for øvrig avdekker heller ingen andre forhold som tilsier behov for redusert reguleringshøyde, slik LP vurderer det. Imidlertid vil en redusert regulering gjøre prosjektet mindre robust.

LP merker seg FM sin vurdering i forhold til INON-områder.

Rogaland Fylkeskommune

Rogaland fylkeskommune tilrår at det gis konsesjon til omsøkte overføringer til Lyngsvatnmagasinet. Videre forutsetter Rogaland fylkeskommune at kulturminneinteressene ivaretas i samsvar med bestemmelsene i Kulturminneloven, og viser til høringsinnspill fra Rogaland fylkeskommune v/kulturavdelingen.

Kommentar LP:

LP merker seg at Rogaland fylkeskommune er positive til omsøkte overføringer. LP merker seg også at dette begrunnes med at prosjektet er et utvidelses- og opprustingsprosjekt som gir relativt mye energiproduksjon i forhold til konfliktnivået, at det er lokalisert til et område med relativt små naturverdier og god landskapsmessig skjerming fra Lysefjorden, samt at det ikke er behov for ny infrastruktur i form av veier eller kraftlinjer.

Når det gjelder ivaretagelse av kulturminneinteresser, vises det til kommentar til høringsinnspill fra Rogaland Fylkeskommune v/kulturavdelingen (se under).

Ut over dette har LP ingen kommentarer

Rogaland Fylkeskommune - kulturavdelingen

Rogaland fylkeskommune har ikke hatt mulighet til å foreta befaring, eventuelt registreringer av de omsøkte planområdene/tiltaksområdene, og anser derfor ikke undersøkelsesplikten i henhold til kulturminnelovens § 9 som oppfylt og forholdet til automatisk freda kulturminner er dermed ikke avklart. På bakgrunn av dette ser Rogaland fylkeskommune seg nødt til å fremme administrativ innsigelse til de omsøkte konsesjonene.

Kommentar LP:

LP vil iverksette de nødvendige § 9 undersøkelser. Resultatet fra undersøkelsene vil oversendes NVE når de foreligger.

Forsand kommune

Forsand kommune sitt høringsinnspill gjelder prinsippavklaringer i forbindelse med kraftprosjekter i Songesand. LP sitt prosjekt blir ikke nærmere omtalt da overføringen ikke inngår i de vurderinger/problemstillinger som saken omhandler.

Kommentar LP: Ingen

Villreinnemda

Arbeidsutvalget i villreinnemda for Ryfylke-Setesdal understreker nødvendigheten for vurderinger knyttet til samlet belastning jf. naturmangfoldlovens § 10. Arbeidsutvalget savner også en villreinfaglig vurdering (NINA) slik det er gitt føringer om i konsekvensutredningsprogrammet. Ved utarbeiding av en slik vurdering ber arbeidsutvalget om å få denne tilsendt med mulighet for supplering av uttalen. Ut over dette finner arbeidsutvalget at konsekvensene for villrein synes å være rimelig godt dekket opp i konsekvensutredningen, og har ikke store innvendinger til LP sine planar om overføring av vann fra Daladalen til Lyngsvatn.

Kommentar LP:

I revidert forslag til utredningsprogram fra LP og i endelig utredningsprogram fra NVE fremkommer det at LP skal kontakte NINA for en villreinfaglig vurdering. I etterkant av fastsatt utredningsprogram har imidlertid LP endret sine planer vesentlig i forhold til hva som lå til grunn i forhåndsmeldingen (og tilhørende høring) ved at prosjektets omfang er redusert i omfang, også når

det gjelder arealinngrep. Den villreinfaglige vurderingen ble derfor foretatt av annen fagutreder enn NINA, og er tatt inn i fagrapport om naturmiljø. Som det fremkommer av fagrapporten er det spesielt i harde vintre at enkelte reinsdyr kan trekke inn i planområdet og da spesielt området rundt Molteheia sør for Lyngsvatnet. Området nyttes ikke i kalvingen og det er ikke kjent noen spesielle trekkveier innenfor influensområdet. Konsekvensene vurderes derfor av fagutreder som *middels negativ* for anleggsfasen og *ubetydelig* for driftsfasen.

Sett i lys av det omsøkte prosjektets begrensede inngrep (ingen nye veger, høgspenlinjer eller andre inngrep som kan forårsake barriereeffekter for villreinen) klarer ikke Lyse uten videre se nødvendigheten av behovet for ytterligere villreinfaglige vurderinger. LP ser imidlertid at bruk av annen fagutreder enn det som fremkommer av fastsatt utredningsprogram burde vært avklart med NVE. Om NVE finner det nødvendig vil LP på kort varsel sørge for å fremskaffe de villreinfaglige vurderinger som NVE finner hensiktsmessig.

Naturvernforbundet (NF)

NF mener at på grunn av de store negative konsekvensene alle kraftverksprosjektene i Daladal/Songesandområdet vil få for naturen, må planene stanses. NF fokuserer på kvalitetene på Lysefjordområdet i forhold til naturverdier og utøvelse av friluftsliv. Foreslåtte Preikestolen nasjonalpark omtales også. Vedrørende LPs overføring til Lyngsvatn påpeker NF at denne vil medføre redusert vannføring i Dalaåna, og at det vil bli reguleringer av vann og bygd overføringstuneller.

Kommentar LP:

I forhold til konsekvenser for naturen mener LP at overføringene til Lyngsvatn isolert sett ikke medfører store negative konsekvenser, noe som konsekvensutredningen også viser.

Når det gjelder foreslåtte Preikestolen nasjonalpark ønsker LP å bemerke at omsøkte overføringer ikke ligger innen for det foreslåtte nasjonalparkområdet.

Vedrørende inngrep som følge av overføringen vil LP påpeke at restvannføringen i Dalaåna er beregnet til 70 % ved utløpet av Håhellervatn, og 86 % ved utløpet i Lysefjorden.

Stavanger Turistforening (STF)

STF ønsker i utgangspunktet at ingen av de omsøkte kraftverkene blir innvilget konsesjon. STF påpeker likevel at det er forskjell i konfliktgrad mellom de ulike søknadene, og er spesielt opptatt av at:

- Det ikke må tillates veg fra Kåsen og ned til Lysefjorden (Dalaåna kraftverk)
- Det ikke må gis konsesjoner til kraftutbygginger mellom Preikestolen og Fv 661 (Nordåna og Songesand kraftverk)

Videre påpeker STF at turgåing er for lite omtalt i konsekvensutredningene, og redegjør i denne sammenheng nærmere om den utviklingen som har vært i Lysefjordområdet de senere år.

Vedrørende LPs overføring til Lyngsvatn kommenteres konkurranseforholdet mellom dette prosjektet og Øvre Dalaåna kraftverk. STF påpeker her fortrinnet med regulerbar kraft ved LPs overføring til Lyngsvatn.

Kommentar LP:

LP merker seg at STF i utgangspunktet ikke ønsker noen av de omsøkte prosjektene. LP oppfatter likevel at mye av den kritikken som fremkommer av innspillet i stor grad treffer andre prosjekt, fortrinnsvis Dalaåna, Nordåna og Songesand kraftverk, fremfor LPs overføring til Lyngsvatn.

Når det gjelder turgåing er temaet omtalt i fagrapport for friluftsliv for LPs overføring til Lyngsvatn. Blant annet «Lysefjorden Rundt» beskrives her nærmere.

Ut over dette har LP ingen ytterligere kommentarer.

Småkraft

I sitt høringsinnspill legger Småkraft til grunn et beregnet tap for deres prosjekter på ca 13 GWh ved LP sin overføring til Lyngsvatn. Småkraft mener LP må erstatte dette tapet for grunneiere og Småkraft, og at det må sannsynliggjøres at prosjektet kan bære slike erstatninger.

Småkraft mener også, ut fra egne erfaringer, at det i Longatjørna og Hefteholstjørna vil bli utvaskingssoner på henholdsvis 1 og 3 meter (reguleringssonene) og at dette vil være negativt i et så sårbart område. Småkraft stiller også spørsmål ved at LP søker om overføringer uten å legge til grunn slipp av minstevannsføringer.

Videre mener Småkraft på bakgrunn av ovenstående at LP må utrede realismen i prosjektet gitt at det må slippes minstevannsføringer normalt for dagens konsesjonsregime og at det ikke tillates reguleringer.

Kommentar LP

LP legger til grunn at tapet på ca 13 GWh for Småkraft sine prosjekt gjelder ca 5 GWh for Dalaåna kraftverk og ca 8 GWh for Øvre Dalaåna kraftverk (i praksis utelukker Øvre Dalaåna kraftverk og overføring Lyngsvatn hverandre, derav tap på 8 GWh). På et tidligere stadié i planleggingsprosessen forelå et utkast til avtale mellom LP og Småkraft vedrørende kompensasjon for redusert produksjon i Dalaåna kraftverk. Da denne avtalen ikke fikk oppslutning fra alle grunneierne som har avtale med Småkraft ble den aldri gjort gjeldene. I forhold til Øvre Dalaåna kraftverk forelå det ingen planer for dette prosjektet når LP startet arbeid med sine planer om overføring til Lyngsvatn. LP har imidlertid forsøkt å komme frem til minnelig avtale med grunneier uten å lykkes med dette. Alle prosjektene ligger nå til NVE for behandling. LP er av den oppfatning at utfallet av konsesjonsbehandlingen også nødvendigvis må virke inn i forhold til vurdering av eventuelle fremtidige erstatninger/kompensasjoner. Eventuelle erstatninger/kompensasjoner er imidlertid et privatrettslig forhold mellom Lyse og Småkraft/grunneierne Småkraft har avtale med, og som LP derfor ikke ser naturlig å gå nærmere inn på her.

LP registrer at Småkraft, ut fra deres erfaringer, er bekymret for utvaskingssoner i Longatjørna og Hefteholstjørna. Om det er ut fra erfaringer i egne prosjekt eventuelt andre prosjekt Småkraft har tilegnet seg disse erfaringene, sies det ikke noe om. Hvilke forhold som gjør disse områdene så sårbare begrunnes heller ikke av Småkraft. Av LP sin konsesjonssøknad og konsekvensutredning fremkommer det at antageligvis vil det tynne vegetasjonsdekket bli erodert bort og det bare fjellet kommer til syne i reguleringssonene. Imidlertid er Hefteholstjørna og Longatjørna omgitt av bratte kanter og reguleringssonene vil derfor bli relativt smal. Konsekvensene vurderes derfor som liten negativ.

LP registrerer Småkrafts innspill i forhold til slipp av minstevannsføringer. LP har også merket seg Fylkesmannen i Rogaland sitt innspill vedrørende de minstevannsføringer Småkraft foreslår for egne prosjekt (Nordåna og Dalaåna kraftverk). Fylkesmannen beskriver de forslåtte minstevannsføringerne «vesentlig lavere enn alminnelig lavvannføring» og kommenterer videre at Småkraft vurderer dette som «et sentralt avbøtende tiltak», noe fylkesmannen ikke kan si seg enig i. Hvorfor LP søker om overføringer uten slipp av minstevannsføringer er grundig redegjort av LP i søknadsdokumentet. Det vises derfor i denne sammenheng til søknadens kapittel 4. LP ønsker likevel her kort å påpeke at selv uten slipp av minstevannsføring er virkningene vurdert som begrensede (ut fra fagutredningene er konsekvensene av overføringen ubetydelig til liten negativ, før eventuelle avbøtende tiltak). LP mener at fordelen ved å slippe minstevannsføring ikke står i forhold til ulempene (redusert produksjon). Et helårlig minstevannsføringslipp av ALV fra Grønkråttjørna (0,022 m³/s, 0,69 mill. m³/år) og Hefteholstjørna (0,026 m³/s, 0,82 mill. m³/år) tilsvarer et produksjonstap på hhv 1,13 og 1,34 GWh i forhold til det planlagte prosjektet. Et helårlig minstevannsslipp tilsvarende ALV, 0,007 m³/s, fra Longatjørna tilsvarer et slippvolum på 0,22 mill. m³ per år eller et produksjonstap på ca 0,4 GWh i overføringen. Samlet sett er dette en betydelig reduksjon av prosjektet for LP, 2,87 GWh (13,7 %) i redusert produksjon.

Å utelate reguleringene i Longatjørna, Hefteholstjørna og Grønkråttjørna fra prosjektet vil gi en redusert produksjon på om lag 2 GWh. På bakgrunn av forhold kommentert tidligere, og de relativt

begrensede virkninger som beskrives i konsekvensutredningen, kan ikke LP se at fordelene ved å utelate reguleringene (reduerte virkninger) står i forhold til ulempene (reduert produksjon).

Ut over ovenstående har LP ingen ytterligere kommentarer til Småkraft sitt innspill.

Marianne Helmikstøl (grunneier)

Forhold som Helmikstøl tar opp i sitt innspill:

- LP sitt prosjekt vil medføre tap på 15,6 GWh i alternativ produksjon, herunder også 2,5 GWh i en separat utbygging fra Hefteholstjørna
- Jaktrettigheter i tilknytning til Longatjørn og Hefteholstjørn berøres. LP må erstatte direkte tap
- Inngrepene det søkes om er på de mest sårbare og uberørte heiområdene på gården
- Utvaskingssoner på hhv. 1 meter i Longatjørn og 3 meter i Hefteholstjørn. Dette mener grunneier er uakseptabelt i et så sårbart område i følge grunneier. Dersom konsesjon må gis må vannet overføres uten denne type reguleringssoner i følge grunneier
- Grunneier forutsetter at dersom LP gis konsesjon må det settes krav til minstevassføring

Kommentar LP

Forhold knyttet til erstatning av tapt alternativ produksjon er i all hovedsak kommentert tidligere. I hvilken grad en separat utbygging fra Hefteholstjørna er realistisk har LP ikke vurdert nærmere.

LP kan ikke se at tiltaket vil redusere verdiene på jaktrettighetene rundt Longatjørn og Hefteholstjørn utover selve anleggsperioden.

I forhold til sårbarheten til de heiområdene det her er snakk om vises det til tidligere kommentarer. Det samme gjelder i forhold til utvaskingssoner og krav om minstevannsføringer.

Terje Moen (grunneier)

Moen er fallrettshaver og mener LP må erstatte eventuell redusert produksjon der han selv har rettigheter ved overføring av vann til Lyngsvatn. Videre påpeker Moen at det må slippes minstevannsføring i alle bekker.

Kommentar LP

LP mener de forholdene som Moen her tar opp er kommentert tidligere

Øyvind Sørøvoll (grunneier)

Sørøvoll sitt innspill er identisk med innspillet fra Moen (over).

Kommentar LP

LP har ingen kommentarer utover det som fremkommer tidligere.

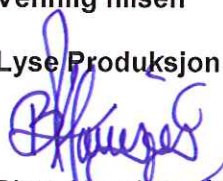
Stein Erik Ansethmoen

Slik LP oppfatter høringsinnspillet omhandler dette kun Småkraft sine prosjekt.

Kommentar LP: Ingen

Vennlig hilsen

Lyse Produksjon AS

Bjørn Honningsvåg
Administrerende direktør

Håvard Bjordal
Prosjektleder